

Eckerdt Elek a kereskedelmi üzemi gyakorlatok kérdésével foglalkozik az Országos Közoktatási Tanács által kiadott Vezérkönyv kapcsán.

Zimándi Pius »Válságban van-e a magyar irodalom tanítása?« Szerinte válságról nincsen szó, csak bizonyos nehézségekről, amelyeken segíteni lehet.

Mennyiségtani és Természettudományi Didaktikai Lapok.

Amint v. Fraknói József az előszóban jelzi, három évi szünet után ismét megjelenik a mennyiségtan és természettudományok részére didaktikai célú folyóirat.

Az új alakú folyóirat (15x21 cm) két részre osztva jelenik meg. Az egyik »tanári rész« (az első szám megjelent 1943. február 1-én), a másik a »tanulói rész« (első száma megjelent március 15-én). Az első rész tartalma: Előszó; Megemlékezés Galileiről; Hangsebesség-mérés a Hortobágyon; Vázlatok a biológia szynoptikus tanításához; Helium II.; Koncentráció a fizika és kémia tanításában; Magyar mesterszavak a természettudományokban; Statisztika a gimnáziumok fizikai gyakorlatairól; A foszfor összegyűjtása az Ilosvay-készülékben. Ezeket kívül könyvismertetések.

A második számként megjelent tanulói rész tartalma: Palileo Galilei; Galileinek egy valószínűségszámítási dolgozatáról; Azonosságok alkalmazásairól; Néhány szó a geometriai szerkesztésekről; A középtértekekről; Pythagorasi számhármassok; Geometriai kísérletek; Nehéz osztzkodás; kitzűött gyakorlatok és feladatok; Tájékoztató.

A folyóirat íróinak sorából felemlítjük a már régebb idő óta írásaikról jól ismert Nagy L. Józsefet, Dr. Gyulai Zoltánt, Bodrossi Lajost, Millner Tivadart, Dr. Szabó Ferencet, Jaloveczky Pétert, Öveges Józsefet.

A folyóirat évente négy tanári és négy tanulói részt ad ki. Szerkesztői (mennyiségtan) dr. Veress Pál egyet. c. nyilv. rkiv. tanár és (természettudományi rész) Porosalmy Zoltán gimn. igazgató.

A tanári rész előfizetési ára 8 P, a tanulói részé 6 P.

Cím: Ujpest, Kassai-u. 24/a.

Nevelés (ezelőtt Pedagógiai Szeminárium) 4. számában első sorban Imre Sándor értekezése hívja fel figyelmünket: *A mai ember legfőbb vonásai.* Az előző nagy háborúban, különösen a vége felé, keveset törődtünk azzal, hogy az azt vívő katonák lelkében micsoda változások történhettek. Ez hiba volt, amit még egyszer elkövetni nem szabad. A mai, vagy más szóval modern ember jelzőt az érdemi, aki a mostani idők nehézségeit átérzi. Az önző ember, akár fiatal, akár idős, csak önmagával és a maga érdekeivel törődik. A gondolkodó ember lelkét azonban a háború ma is megrendíti, mint az előbbi úgynevezett világháború idején és után. Az eszmélkedő ember megérti, hogy a népeknek ellentétes érdekei vannak, de a most végbemenő értékpusztítás, azt, hogy kinek használhat ez, megérteni nem tudja. A mában élő ember érdeklődése elsősorban a maga és családja életének fenntartását érintő anyagi ügyekben válik nyomasztóvá, háttérbe szorul minden szellemi természetű kérdés. De ezzel párhuzamosan érdeklődési köre ki is tágul. A sok hiány, vagy tökéletlen megoldás ráeszméltet, hogy igen sok, eddig lényegtelennek látott dolog és anyag milyen fontos szerepet játszik az egyén

és a nemzeti közösség életében. A közvetlen jövőre való gondolás felébreszti a közösség megérzését. Belátja, hogy egyéni érdekei csak a nemzeti közösség jövőjének gürbújével oldható meg. A gondolatvilággal együtt alakul át az érzelmi kör is. Mindenki nyugtalan, a saját és a közösség sorsát illetően. Ebben a vonatkozásban látszik meg, ki erős és ki gyengelelkű ember. Ez utóbbi a problémát azzal oldja meg, hogy minden, az élethez szükséges dolgot másokra való tekintet nélkül igyekszik megszerezni. Ezzel a korlátozások kiterjesztésére kényszeríti a vezetőket. Az erős lelkű ember átérzi, hogy mások is hasonló helyzetben vannak, sőt olyanok is élnek, akik nehézségei még az övéinél is nagyobbak. Ez szabja meg kötelességeit és a közösséggel szemben való felelősségét. A kötelesség felismerése indítja el a törekvéseket. Felismeri, hogy a várt békés időknek kiteljesítője nem ő, hanem utódjai lesznek. Ennek elérése sok lelkierőt kíván, a kishitűség, a csüggedés legyőzését. A jövőbe való tekintés a figyelmet az újabb nemzedék nevelésére fordítja. Ügyel arra, hogy a mostani és a jövő nemzedék között ellentét ne alakuljon ki. Ezenkívül az utánunk jövő nemzedéknek cselekvőképességét fokozni kell. A közösségnek, a közösség egy ember életén túl terjedő céljainak volta nem új, megvolt ez a háború előtt is, de ezek meglátása most világosabbá és általánosabbá vált. Mindenki érezheti, hogy mások erősítése, megnyugtatótá visszahat a magunk erejének, nyugalmanak fejlődésére is.

Hegedűs István a zsinórirás átalakításának kedvező jövőbeli fejlődéséről ír bizakodó hangon. A több éves gyakorlat mutatta meg, hogy módosításra szükség van (megjegyezzük, hogy ez a módosítás a németeknél írásuk különleges nehézségei miatt fokozottabban következett be).

A Könyvek sorában jelenti a folyóirat, hogy a népiskolák új, felső tagozata részére rövidesen megjelennek a szükséges és a tanítóság »ezreinek« részéről kívánt vezérkönyvek. Ez úgy látjuk, mélyebb és a múltban gyökeres hibára mutat rá, a tanítóság ki nem elegendő kiképzésére. A nagyobb teljesítmény jobb és tartósabb tanítóképzést kíván.

Az 5. számban Háros Antal ismerteti a zsinórirás 12 éves múltját. Érdekes, hogy a zsinórirásról szóló cikkeken soha említés nem történik a hasonló külföldi törekvésekről. Pedig ez nem bizonyíték a gondolat kizárólagos magyar volta mellett. Dobos László »Szempontok a Toldi összefoglalásához« című cikkében Szántó Lőrinc feldolgozási módjához csatlakozik.

A folyóirat ismerteti a főváros 1943. évi tanügyi költségvetésének tárgyalását. Ez alkalommal Krompaszky Miksa bizottsági tag úgy vélte, hogy a polgári iskola igazi magyar típus és legmegfelelőbb a magyar nép számára. A hozzászólók egyike megállapította, hogy a polgári iskola nem tekinthető versenytársának az elemi iskola felső négy osztályát, mert feladatkörük más természetű.

A 6. szám első helyén *Kodály Zoltán*, az énekpedagógus munkáját, értékét méltatja dr. Sonkoly István nagy lelkesedéssel. Némi kételkedést érzünk azonban, amikor a genfi ritmizálás elvéről szólva azt írja: »*Talán sikerül e biciniák révén ennek meghonosodni.*« Véleménye szerint nem vigasztalanabbé a magyar zenei jövő, mert »az új magyar zenekultúra hajnalhasadéca bearanyozza az égboltot.«

Pejtsik Árpád, aki a pesti József fiúárvház növendéke, majd később

tanára volt, igen értékes és kimerítő tanulmányt írt »*Árvák, árvaházak*« címen. Érdeemes elolvasni, mert hiszen minden gyermek, akit szülei iskolába íratnak, életének nem jelentéktelen részére a tanító-tanár kezére bíznak, az iskolában amolyan »félárva.« Akinek lelkében a szerzőéhez hasonló gondolatok merültek fel, megértőbb lélekkel nyúl minden, még nem árva tanítványa dolgához is.

Igen időszerű kérdésről olvasunk e szám Figyelő rovatában: hogyan tekintsük azt az esetet, amikor a közigazgatási hatóság a tanítót, a nyári szünetben főleg, díjazás nélkül közigazgatási ténykedésekre kirendeli? Megállapítása igen helyesen 'az, hogy ez először is nem lealázó, másodsor anyagi sérelmet sem jelent. Mindnyájan a veszélyben levő közösség tagjai vagyunk, amelyért saját érdekünkben mindent meg kell tennünk.

A 7. számban Walter Ferenc megjelent ismertetése »*A kettős mérleg, mint szemléltető és ellenőrző eszköz a számlantanításban*«, minden tanárt érdekel, aki a népiskolából belépő gyermeket vezeti tovább e szakban. Ha maga nem veszi is át és fejleszti tovább ezt a tanítási módot, mindenesetre jobban megérti a gyermek megnyilatkozásait, azoknak forrását.

Nagy Jenő: »*A tehetséges népiskolai tanulók jövője*« című cikkében ismerteti, milyen továbbtanulási lehetősége van a népiskola felső tagozatát végzett gyermeknek (mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi középiskolában), mi az anyaga a felvételi vizsgáknak. Kívánatosnak látja még azt is, hogy ennek az iskolafajának tehetséges tanulói óvónői és tanítói pályára is átmeheszenek. A kiadott rendeletnek azért is örül, mert így várható, hogy az V. osztályba majd több, s valószínűleg jobb tanuló is jelentkezik. Lelki szemével már látja, hogy tanulói a közgazdasági egyetem hallgatói.

Réhely Oszkár kartársunk két cikkét is közli a Nevelés. Az első címe: *Természetvédelem a fővárosi polgári iskolában*. A második: »*Műkszáthóra a polgári iskola IV. osztályában*.« Ez utóbbit túlméretezettnek látjuk terjedelmében és kívánalmaiban.

A 8. számban Loschdorfer János kartársunk ismerteti gondolatait az iskolai tanuló-könyvtárakról: »*Az ifjúsági könyvtár szerepe az iskolai életben*« címen. Elsősorban az ifjúsági könyvtárra vonatkozó hivatalos rendelkezéseket közli, majd hat pontban foglalkozik a megszervezés körüli szempontokkal és tennivalókkal. Legérdekesebb a hatodik pontban felvetett gondolata: nem volna-e jól felszerelt iskolában az I. és II. osztályos magyar olvasókönyv mellőzhető? Ennek egyik indítékát abban látja, hogy a tanuló esetleg már a megvásárlás után azonnal átolvassa tankönyvét és a tanár már bejárt utakat tör. (Bár mindig így volna! Sokat lehet olvasni, de eleget nem. Ugy gondoljuk, hogy még a tanuló olvasottsága mellett is marad mondanivalója a jó tanárnak.) Azt sem lehet állítani, hogy egy írásmű teljes terjedelmében többet és célravezetőbbet mutat, mint a kikapott részlet. Bármely írónak vannak olyan könyvrészletei, amelyekkel lelki fejlettségük miatt tanulóinkat megismertetni nem lehet, viszont ugyanabban a műben vannak olyan részletek, amelyek amellett, hogy a magyarságismeretet tökéletesítik, még olvastathatók is a 10—15 éves gyermekkel. A szerző írása mindenesetre igen jó útbaigazító szempontokat nyújt annak a tanárnak, aki iskolája tanuló-könyvtárát kiegészíteni, vagy megalapozni óhajtja.

Siró Üdön »Tanítás és bírálat« címen felhívja a figyelmet, hogy a bemutatott mintatanításokat (bemutató tanításokat) milyen szemszögből kell tekinteni, ha abból valaki tanulni kíván. Tíz pontban foglalja össze azokat a követelményeket, amelyekkel minden idők jó tanítójának számot kell vetnie.

Kovács József »Az óralátogatások fontossága« kérdését fejtegeti. Az úgynevezett hospitálást szükségesnek tartja 1. az egyöntetű fegyelmelés, 2. az egységes nevelői eljárás kialakulása szempontjából; 3. tanulságot nyújt a helyes módszer és a tanítványokkal való bánás szempontjából, 4. a tanítói eljárásban útbagazításokat ad.

Matzkó Gyula.

A GYAKORLÓ ISKOLA KÖNYVTÁRA.

A gyakorló polgári iskola kiadásában megjelenő metodikai könyvsorozatból eddig megjelentek:

I. kötet. *Az élet iskolája.* A gyakorlóiskola tanártestületének közreműködésével szerkesztette: *Szenes Adolf.* Ára füzve 10 P, vászonkötésben 12 P.

II. kötet. *Tréfás számtani feladatok és játékok szerepe a számtan tanításban.* Irta: *Szenes Adolf.* Ára kötve 3.50 pengő.

III. kötet. *Mennyiségtanítás az élet iskolájában.* I. rész: A számtan és algebra tanításának vezérkönyve. Irta: *Szenes Adolf.* Ára füzve 5.60 P, kötve 6.80 pengő.

Ugyanitt megjelent: *Módszeres dolgozatok.* Irta: *Kratofil Dezső.* Ára: 2.80 pengő.

IV. kötet. *Mennyiségtanítás az élet iskolájában.* II. rész. A könyvitel-tanítás vezérkönyve. Irta: *Szenes Adolf.* Ára 4.80 P.

V. kötet: *Matzkó Pyula: Kísérleteztető fizikatanítás.* Ára 12 pengő, tanároknak 8 pengő.

VI. kötet: *Jeges Sándor: A biológia tanításának vezérkönyve.* Ára: iskoláknak 10 P, tanároknak 7 P.

VII. kötet. *Múth János: A magyar nyelvtan módszeres megvilágításban.* Ára: 4.40 pengő.

VIII. kötet. *Dr. Udvarhelyi Károly: Vázlatok a földrajztanításhoz, — mit rajzoljunk a földrajzi órán,* IV. kiadás ára 10.— pengő.

IX. kötet. *Fogassy Üdön: Szőlőj (kézimunka) mintalapok.* Ára 6.80 P.

X. kötet. *Jeges Sándor: Vázlatok a természetrajztanításhoz.* Ára 5.60 P.

XI. kötet. *Udvarhelyi Károly: Földrajzoktatás a cselekvő iskolában, — földrajzi gondolkodásra való nevelés,* Ára 12 pengő.

XII. kötet. *Matzkó Gyula: Vázlatok a fizikatanításhoz.* Ára: 8.60 P.

XIII. kötet. *Sztrókay Mária: Magyar hímzés-varrás.* (100 mintalap. A szerző gyűjtései és eredeti rajzai.) Ára: 12 pengő.

XIV. kötet. *Kovács B. Jánosné Ruda Erzsébet: A nevelő testgyakorlás tanításanyagának tanmenetszerű felosztása.* Ára: 3.50 pengő.

XV. kötet. *Jeges Sándor: Vegytanítás a cselekvő iskolában.* Ára 10 pengő, tanárok részére 7.50 pengő.